اقتصاد جهان

ایران قعر جدول جذابیت

بررسی آخرین رتبه بندی محیط کسب وکار اکونومیست: سنگاپور، کانادا و دانمارک بهترین محیط تجاری را در پنج سال آینده خواهند داشت

فاطمه لطفی
مترجم و روزنامه‌نگار

براساس آخرین رتبه‌بندی محیط کسب و کار اکونومیست اینتلیجنت یونیت، که ۸۲ کشور دنیا را با ۹۱ شاخص مهم رتبه‌بندی می‌کند، سنگاپور، کانادا و دانمارک سه کشوری هستند که بهترین محیط تجاری را در پنج سال آینده خواهند داشت و در این میان ایران در قعر جدول رتبه‌بندی جذابیت برای کسب‌وکارها قرار گرفته است.

شناسایی بهترین کشورها برای راه‌اندازی کسب‌وکار گامی حیاتی برای کارآفرینان است. موقعیت مکانی یک کسب‌وکار جدید تاثیر زیادی بر موفقیت آن خواهد داشت. در بازار رقابتی جهانی، انتخاب محل راه‌اندازی کسب‌وکار چیزی فراتر از یک مکان ساده برای آن است. در این گزارش قصد داریم با تمرکز بر ویژگی‌های منحصربه‌فرد کشورها و نحوه پاسخگویی آنها به نیازهای کارآفرینان و سرمایه‌گذاران نوپا، به بررسی بهترین مناطق دنیا برای راه‌اندازی یک کسب‌وکار بپردازیم. سنگاپور، کانادا و دانمارک به همراه چند کشور اروپای غربی به اضافه ایالات متحده، هنگ کنگ و نیوزیلند ۱۰ جغرافیای برتر در رتبه‌بندی اکونومیست اینتلیجنت یونیت بودند که عمدتاً از ثبات اقتصادی و سیاسی بسیار قدرتمندی برخوردار هستند. بررسی این گزارش نشان می‌دهد در سال گذشته در بسترسازی برای ایجاد محیط‌های مناسب کسب‌وکار، بزرگترین پیشرفت‌ها در محیط‌های تجاری ویتنام، تایلند، بلژیک، سوئد، هند و کاستاریکا روی داده، اما بدترین وضعیت در چین، بحرین، شیلی و اسلواکی مشاهده شده است. این گزارش دو روند اصلی در کسب سرمایه‌گذاری‌ها در محیط‌های تجاری در نقاط مختلف دنیا را برجسته می‌کند. اولاً چشم‌انداز محیط تجاری چین در نتیجه عدم اطمینان بیشتر در سیاست‌های این کشور، تنش با ایالات متحده و چشم‌انداز بلندمدت چالش‌برانگیز رشد بدتر شده است. در آخرین رتبه‌بندی‌های محیط‌های کسب‌وکار، چین از بازارهایی مانند مالزی، تایلند، ویتنام، مکزیک و هند عقب‌تر مانده است، درحالی‌که این چند کشور به دنبال جذب سرمایه‌گذاری در بخش تولید هستند. ثانیاً، کشورهای اروپای شرقی به‌شدت از پیامدهای جنگ در اوکراین ضربه خورده‌اند و در نتیجه فرصت‌های بازار کسب‌وکار در این کشورها کاهش یافته است. در مقابل، اروپای غربی با وضعیت جنگی در شرق اروپا بهتر کنار آمده است. تغییرات در رتبه‌بندی محیط کسب‌وکار در سال گذشته، تاثیر جنگ در اوکراین، افزایش تورم و بحران هزینه‌های زندگی و ترکیب فعلی تضعیف مالی کشورها، انقباض پولی و کاهش رشد اقتصادی را بر محیط‌های تجاری جهانی نشان می‌دهد. به‌هر حال، آمریکای شمالی و اروپای غربی همچنان بهترین مکان‌ها در دنیا برای انجام تجارت هستند. آسیا بالاتر از اروپای شرقی در رتبه سوم قرار دارد و آمریکای لاتین عملکرد بهتری نسبت به خاورمیانه و آفریقا دارد.

شاخص‌های رتبه‌بندی

این رتبه‌بندی ۹۱ شاخص را در ۱۱ دسته مختلف به این شرح بررسی می‌کند: محیط سیاسی، محیط اقتصاد کلان، فرصت‌های بازار، سیاست کشورها در قبال کسب و کار آزاد و رقابت تجاری، سیاست کشورها در قبال سرمایه‌گذاری خارجی، تجارت خارجی و کنترل مبادلات، مالیات، تامین مالی، بازار کار، زیرساخت‌ها و آمادگی فناورانه هر کشور. هر یک از ۹۱ شاخص در مقیاسی از ۱ (خیلی بد برای تجارت) تا ۵ (خیلی خوب برای تجارت) نمره‌دهی شده است. نمرات هم برای پنج سال قبل و هم برای پنج سال آینده در نظر گرفته می‌شود. کشورهایی که رتبه‌های خوبی در این رده‌بندی به‌دست آورده‌اند اقتصادهای پیشرفته و عملکردهای قوی طولانی‌مدت در شاخص تعیین‌شده دارند.

ایران در بین ۱۴ کشور منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا، رتبه چهاردهم را دارد. بر اساس اعلام بنیاد هریتج، امتیاز آزادی اقتصادی ایران، کمتر از میانگین جهانی و منطقه‌ای است و براساس شاخص ۲۰۲۴ این بنیاد، اقتصاد ایران، اقتصادی «سرکوب‌شده» است

به‌این ترتیب کشورهای یونان، آرژانتین، هند، آنگولا، قطر، کنیا، جمهوری دومینیکن، ونزوئلا، لیتوانی و صربستان به ترتیب قدم‌های مهمی برای بهبود عملکرد خود برداشته‌اند و انتظار می‌رود در آینده شاهد بهبود رتبه‌های این کشورها باشیم.

۰۱ طبقه‌بندی منطقه‌ای

آمریکای شمالی و اروپای غربی: بهترین در جهان برای تجارت

در رده‌بندی بهترین محیط‌های کسب‌وکار، کانادا در رتبه دوم و ایالات متحده در رتبه چهارم قرار دارد، رتبه هر دو کشور بدون تغییر نسبت به سال گذشته به‌دست آمده است.

از سویی این واقعیت که ۱۰ کشور از ۲۰ کشور برتر در رتبه‌بندی جهانی در غرب اروپا قرار دارند، نشان‌دهنده ثبات سیاسی منطقه، بازارهای داخلی بزرگ و رقابتی و باز بودن تجارت جهانی است. بسیاری از کشورهای اروپای غربی توانسته‌اند در طول سال ۲۰۲۲ برنامه‌های حمایتی مالی قابل‌توجهی را برای شهروندان و مشاغل فراهم آورند، زیرا افزایش تورم هزینه زندگی را افزایش داده است.

با توجه به انقباض سریع پولی، چشم‌انداز کوتاه‌مدت اقتصادی این منطقه ضعیف است. اما در میان‌مدت، هزینه‌های بیشتر زیر نظر صندوق بازیابی ۷۵۰ میلیارد یورویی اتحادیه اروپا، باعث سرمایه‌گذاری مناسب برای کسب‌وکار در بخش دیجیتال، دستور کار سبز و دور شدن از اتکا به روسیه در بخش انرژی خواهد بود.

بزرگترین برندگان منطقه: در مقایسه با یک سال قبل، بلژیک هفت پله و سوئد شش پله، رتبه خود را ارتقا داده‌اند. بهبود بلژیک در این رتبه‌بندی نشان‌دهنده سیاست بازتر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی است. سوئد هم توانسته رتبه خود را با ثبات سیاسی و اقتصادی بهبود بخشد. سوئد یکی از پیشرفته‌ترین اقتصادهای دیجیتالی جهان است و بیش از بسیاری از کشورهای همتای خود در کربن‌زدایی از صنایع پیشرفت کرده است، به این معنی که موقعیت خوبی برای واکنش به روندهای تحول‌آفرین در فناوری و محیط‌زیست دارد.

بزرگترین بازندگان: اسلواکی در این رتبه‌بندی نسبت به سال قبل هفت پله سقوط داشت. در این منطقه انقباض پولی بر فرصت‌های تامین مالی تاثیر گذاشته است. علاوه بر این، با کاهش رشد تجارت خارجی در بحبوحه ادامه اختلالات زنجیره تامین و افزایش هزینه‌های بخش تولید انرژی امتیاز فرصت‌های بازار اسلواکی بدتر شده است. لتونی هم شش پله سقوط کرده که ناشی از بدتر شدن نمرات تامین مالی و بازار کار است. این کشور دوران نیروی کار رو به کاهش، مهاجرت مداوم کارگران جوان و کمبود مهارت را از سر می‌گذراند. سقوط شش پله‌ای صربستان نیز جالب توجه است. امتیاز بازار کار صربستان، که یکی از پایین‌ترین نرخ‌های مشارکت نیروی کار در اروپا را دارد، به دلیل سطح پایین مهارت‌های دیجیتال روبه وخامت است.

آسیا: در آرزوی دوری از چین

سنگاپور بهترین محیط تجاری جهان را برای سرمایه‌گذاران فراهم ساخته و هنگ کنگ، نیوزیلند، استرالیا، تایوان و کره جنوبی نیز جزو ۲۰ کشور برتر جهان هستند. امتیاز آسیا برای سیاست‌هایش در قبال تجارت خارجی در حال بهبود است. این امر تا حدی منعکس‌کننده تاثیر موافقت‌نامه‌های تجارت آزاد منطقه‌ای است که در پنج سال گذشته به تصویب رسیده و اثرات آن در دوره پیش‌بینی پنج ساله از ۲۰۲۳ تا ۲۰۲۷ محسوس خواهد بود.

بزرگترین برندگان: کشورهای آسیایی که رتبه خود را نسبت به سال گذشته بیشتر بهبود بخشیده‌اند، ویتنام، تایلند و هند هستند. ویتنام با ۱۲ پله صعود در رده‌بندی بهترین محیط‌های کسب‌وکار، در مجموع بهترین عملکرد را نشان داده، درحالی‌که تایلند ۱۰ پله و هند هم ۶ پله صعود داشته‌اند. ویتنام و تایلند سیاست‌های مطلوبی برای سرمایه‌گذاران خارجی دارند، در کنار آن از وجود شرکت‌هایی سود می‌برند که سیاست «چین‌پلاس‌وان» یا China Plus One را برای داشتن زنجیره‌های تامین در چین و دیگر بازارهای آسیایی را دنبال می‌کنند. سیاست «چین پلاس‌وان» استراتژی تجاری برای اجتناب از «سرمایه‌گذاری فقط در چین» و تنوع بخشیدن به تجارت در سایر کشورها یا هدایت سرمایه‌گذاری‌ها به سمت تولید در سایر اقتصادهای در حال توسعه مانند هند یا تایلند یا ویتنام است. این امر واکنشی است ازسوی شرکت‌های بین‌المللی در برابر برنامه کووید صفر چین که عملیات‌های تجاری را محدود کرد و نیز این سیاست به شرکت‌ها اجازه می‌دهد تا ریسک ژئوپلیتیک مرتبط با روابط ایالات متحده و چین را کاهش دهند.

امتیاز ویتنام به دلیل بهبود چشم‌انداز اقتصادی و امتیاز تایلند در نتیجه ثبات اقتصادی بیشتر افزایش یافته است. هند پیش از این هم برای جذب سرمایه‌گذاری در تولید تلاش کرده، اما اکنون در موقعیت مناسبی برای بهره‌مندی از روندهای مشابه جذب سرمایه قرار گرفته است. اقتصاد قوی و باثبات و دسترسی به نیروی کار بزرگ اساس جذابیت هند برای سرمایه‌گذاران است. اصلاحات سیاستی انجام تجارت در هند را آسان‌تر کرده و سرمایه‌گذاران بر این باورند که پیشرفت‌های عمده در زمینه‌هایی مانند زیرساخت‌ها، مالیات و مقررات تجاری، به افزایش جذابیت این کشور برای سرمایه‌های خارجی خواهد افزود.

بزرگترین بازنده: در این رتبه‌بندی چین بزرگترین بازنده آسیا و البته در جهان است و در رده‌بندی سه‌ماهه دوم در مقایسه با سال قبل ۱۱ پله سقوط کرده است. اگرچه پایان سیاست صفر کووید برای شرکت‌هایی که در چین فعالیت می‌کنند مثبت است، تغییرات نظارتی ناشی از جهت‌گیری سیاست‌های اقتصادی و همچنین افزایش هزینه‌های محلی بر محیط کسب‌وکار آن تاثیر گذاشته و فرصت‌ها را برای سرمایه‌گذاران بین‌المللی محدود کرده است. چین اکنون در رتبه‌ای پایین‌تر از مالزی، تایلند، ویتنام و هند قرار دارد.

آمریکای لاتین: با عملکردی نسبتاً بهتر

آمریکای لاتین از نظر اثربخشی سیاسی امتیاز ضعیفی دارد که منعکس‌کننده مشکلاتی چون فساد اداری، افزایش جرم و جنایت، وجود نهادهای ضعیف و اعمال سیاست‌هایی اغلب نامنسجم در قبال تجارت است. در سال ۲۰۲۲ جریان ورودی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، عمدتاً نه‌تنها به بخش‌های مرتبط با کالا، بلکه به خدمات (مانند رستوران‌ها و امور مالی) و تولید در بسیاری از اقتصادهای آمریکای لاتین باعث رونق این اقتصادها البته در حد اندک شد. این رونق کوچک سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی تا سال ۲۰۲۳ ادامه یافت. بهبودهایی در کشورهایی که اصلاحات اقتصادی در پیش گرفته‌اند ثبت شده، اما این بهبودها نسبت به سایر مناطق بازارهای نوظهور کندتر بوده و همین امر نمایانگر مشکلات حاکمیتی در منطقه است. در مقایسه با روندهای جهانی، سیاست مالیاتی آمریکای لاتین بسیار ضعیف است چون اکثر این کشورها سیستم‌های حاکمیتی بسیار پرهزینه‌ای دارند. علاوه بر این، بار مالیاتی در حال افزایش است و همین مسئله نشان‌دهنده نیاز این کشورها به کاهش کسری بودجه پس از پایان همه‌گیری است.

بزرگترین برنده: کاستاریکا رتبه جهانی خود را با شش پله صعود بهبود بخشیده است. دلیل این امر امتیازاتی است که این کشور به دلیل وجود زیرساخت‌ها و آمادگی تکنولوژیکی بالا به‌دست آورده است. اجماع سیاسی گسترده در کاستاریکا برای حفظ و ادامه یک اقتصاد باز و سازگار با بازار جهانی به این کشور کمک کرده تا شبکه گسترده‌ای از معاملات آزاد تجاری را تضمین کند و از آن برای جذب سرمایه‌گذاران خارجی بهره ببرد. کاستاریکا در ماه مه ۲۰۲۱ به جمع کشورهای سازمان همکاری اقتصادی و توسعه پیوست و همین امر مسیر صعود کاستاریکا را در رده‌بندی‌های جذب سرمایه‌گذاری خارجی هموارتر کرده است.

بزرگترین بازنده‌ها: در آمریکای لاتین در مقایسه با سال گذشته شیلی ۹ و کلمبیا ۶ پله سقوط کرده‌اند و امتیازات محیط سیاسی و سیاست در قبال سرمایه‌گذاری خارجی برای هر دو کشور کاهش یافته است. این سقوط ۹ پله‌ای در شیلی به‌معنی عدم قطعیت‌های سیاسی مرتبط با فرآیند اصلاح قانون اساسی است که نااطمینانی به اقتصاد ایجاد کرده و به اثربخشی سیاست‌ها لطمه زده است و نیز برنامه‌هایی که دولت چپ‌گرا برای گسترش نقش دولت در اقتصاد پیاده کرده، یکی دیگر از عوامل سقوط رتبه شیلی در رتبه‌بندی جهانی محیط‌های کسب‌وکار به حساب می‌آید. با این حال، شیلی با ایستادن در رتبه ۳۰ دنیا، همچنان رتبه برتر آمریکای لاتین را در این رتبه‌بندی در اختیار دارد. در کلمبیا، سیاست اقتصادی در زمان رئیس‌جمهور چپ‌گرا، گوستاوو پترو، مداخله‌گرایانه‌تر و دولت‌محورتر شده؛ از جمله این سیاست‌ها، مقررات سخت‌گیرانه‌تر برای بخش نفت است.

مدیران

رکورد سرمایه‌گذاری خارجی شکست

در سال گذشته سرمایه‌گذاری خارجی به ۵/۵ میلیارد دلار رسید که رکورد ۱۶ ساله در این زمینه شکسته شده است. به گزارش تسنیم، سیداحسان خاندوزی، وزیر امور اقتصادی و دارایی افزود: با توجه به اینکه بخش اول بودجه سال ۱۴۰۳ در بیست‌وهفتم اسفندماه از مجلس به دولت ابلاغ و دولت مکلف بود که بخش دوم بودجه ۱۴۰۳ را آماده کند که در روزهای گذشته به مجلس ارسال شد و با توجه به نامگذاری سال به‌عنوان جهش تولید برای چندمین سال پیاپی، ما نیز در تدوین بخش دوم لایحه بودجه برای سومین سال پیاپی کاهش مالیات تولیدکنندگان را به‌عنوان لبیکی به نامگذاری سال جاری از سوی مقام معظم رهبری در دستور کار خود قرار دادیم. همچنین با پیشنهاد بانک مرکزی هفته گذشته در کمیسیون اقتصادی دولت، رفع تعهد ارزی صادرکنندگان را اصلاح کردیم و امیدواریم طی ۱۰ روز آینده در صحن هیئت دولت نیز به تصویب برسد.

کاهش ۵ درصدی مالیات تولید

با توجه به شعار سال دولت کاهش ۵ درصدی مالیات تولید را در دستور کار قرار داد. به گزارش خبرگزاری تسنیم، سیدمحمدهادی سبحانیان، رئیس کل سازمان امور مالیاتی کشور از کاهش ۵ درصدی مالیات تولید در بخش دوم لایحه بودجه ۱۴۰۳ با هدف تحقق شعار سال خبر داد. او در فضای مجازی نوشت: «دولت مردمی در راستای کمک به تحقق شعار سال یعنی جهش تولید با مشارکت مردم، در بخش دوم لایحه بودجه ۱۴۰۳ پیشنهاد کاهش ۵ درصدی مالیات واحدهای تولیدی را به مجلس ارائه کرد. سه سال کاهش مستمر نرخ مالیات واحدهای تولیدی در لوایح بودجه سنواتی بی‌سابقه است.» پیش از این در بودجه‌های سال گذشته نیز کاهش مالیات تولید انجام شده بود. در دو سال قبل مالیات تولید ۲ درصد و ۷ درصد کاهش داشته به این ترتیب امسال برای سومین سال پیاپی مالیات تولید کم می‌شود.

آسمان ایران امن است

طبق گزارش فلای‌رادار که در دسترس عموم مردم قرار دارد، ساعت ۱۸ دیروز پرواز مونیخ-بمبئی این شرکت از آسمان امن ایران عبور کرده است و تعداد زیادی از پروازهای شرکت‌های هواپیمایی خارجی از آسمان ایران استفاده می‌کنند. به گزارش تسنیم، سعید چلندری، مدیرعامل شهر فرودگاهی امام خمینی(ره) با بیان این‌که شرکت لوفت‌هانزا طبق برنامه پروازهای خود را انجام می‌دهد، گفت: ساعت ۱۸ دیروز، پرواز مونیخ -بمبئی این ایرلاین از آسمان امن ایران عبور کرد. او با بیان این‌که در ایام تعطیلات عید فطر حدود ۱۰۰۰ پرواز از فرودگاه امام انجام شد و هیچ پروازی در این چند روز لغو نشد، اظهار کرد: اخیراً خبری در فضای مجازی منتشر شد مبنی بر این‌که هواپیمایی لوفت‌هانزا پروازهای خود را به مقصد ایران لغو کرده است. باید توجه داشت این اقدام شرکت مذکور مسبوق‌به‌سابقه است. شرکت لوفت‌هانزا از روز یکشنبه طبق برنامه پروازهای خود را انجام می‌دهد.